

DOI 10.36074/grail-of-science.24.12.2021.022

РОЗВЕДЕННЯ КОЗУЛІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ В СХІДНОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ У НАПІВВІЛЬНИХ УМОВАХ УТРИМАННЯ

Ємець З.В.

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Україна

Науковий керівник: Маркіна Тетяна Юріївна

доктор біологічних наук, професор кафедри зоології

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Україна

З найдавніших часів люди добували козуль заради м'яса і шкір. Ще в XVIII ст. сотенні стада козуль зустрічалися на Далекому Сході, але інтенсивне і бездумне (у будь-який час року і будь-якими способами) полювання на цих тварин привело до того, що вже в XIX столітті козулі стали зникати і в Європі, і в Україні.

Козуля Європейська – тварина з сімейства оленячих. Їх підродина складається всього з одного виду - козулі, який включає 5 підвидів: європейський, північнокавказький, сибірський, тянь-шанський і далекосхідний, хоча до цього часу кінцева структура їх систематики не ясна і спірна. Мисливський досвід вказує, що навіть, наприклад, сибірський підвид козулі, в залежності від місця проживання, має помітні розбіжності не тільки в забарвленні (темніше, світліше), але і в розмірах тіла, вазі. Причому, ваговий критерій дорослих особин коливається в значних (до 30%) межах в одних і тих самих природних комплексах (стаціях) [1].

Козулі Східного ареалу мають дрібні, можна сказати, прямі роги, що близько стоять один до одного, на них залежно від віку буває не більше 3-х відростків - майже без поздовжніх борозенок і кісткових наростів, званих мисливцями перлинами. Є самці козуль, що носять більш потужні, широко розставлені роги. На них може бути до 5 вікових відростків, хоча такі особини зустрічаються рідко. Аналіз розведення козулі європейської було проведено у господарствах, які займаються напіввільним розведенням, в східному регіоні України. До складу Східного регіону України площею 84 тис. км² входить три області: Харківська, Полтавська і Сумська.

Утримання та розведення козулі європейської в напіввільних умовах базується на таких принципах: гуманне ставлення до тварин; участь органів місцевого самоврядування і органів виконавчої влади, громадських організацій у сфері захисту тварин від жорстокого поводження; облік, регулювання

чисельності козулі. Головна перевага напіввільного утримання козулі європейської — відсутність зоопаркової атмосфери. Важливе значення для збільшення чисельності тварин має їх підгодівля, причому зростає необхідність такого кроку у випадках ускладненого доступу до їжі і води. Біотехнічні заходи не тільки спрямовані на надання допомоги тваринам, але і мають ряд переваг для мисливських господарств. Зокрема таким чином можна зберегти природний корм, і водночас знизити шкоди лісовому та сільському господарству; концентрувати і утримувати тварин на обмеженій території, щоб запобігати їх міграції, проводити облік, вилов і селективний відстріл; покращувати фізичний стан тварин, в тому числі трофейні якості самців і плодючість самок [2].

Східний регіон України район є задовільним місцем проживання для козулі європейської. Мисливські угіддя даного регіону відносять до другого класу бонітету. Останні роки поголів'я козуль в різних місцях їх проживання широко коливається в залежності від природних факторів (багатосніжні і холодні зими, бідність кормів, весняний наст, поява вовків). Чисельність вовка, на території східної України поступове зростає, попри підвищення рівня вилучення тварин, що негативно впливає на чисельність козулі європейської [3].

Завдяки широкій екологічній пластичності козуля живе у лісонасадженнях заповідника «Асканія-нова». З урахуванням необхідності природного відновлення корінної дубово-кленово-ясенової діброви заповідника сучасну чисельність населення козулі європейської в 13 голів є оптимальною. Після входження до складу заповідника прилеглих територій із багатими на корм лісовими молодняками та поліпшення охорони всього природно-заповідного комплексу показник граничної лісгосподарської чисельності козулі може зрости, орієнтовно, до 60 голів

За останні 3 роки в на Сході України щільність козулі європейської збільшилася на 121,4 %, зокрема у Харківській області – на 117,2 %. На збільшення чисельності козулі європейської в даному регіоні впливає комплекс факторів, серед яких лімітуючими чинниками є боротьба з хижакми та антропогенне навантаження (вплив людини, як екологічного фактора надзвичайно сильний та різнобічний).

Доцільно проводити екологічно-виховні роботи з метою створення умов, які б відповідали біологічним, видовим та індивідуальним особливостям козулі європейської та систематично регулювати чисельність козулі європейської і сприяти активній боротьбі з браконьєрством. Крім того, розведення козулі європейської у вольєрах потребує відповідного державного регулювання, яке повинно відповідати існуючому політико-економічному розвитку суспільства.

Східний регіон в цілому є задовільним для проживання козулі європейської.

Список використаних джерел:

- [1] https://znaimo.com.ua/Європейська_козуля
- [2] <http://ahf.org.ua/uk/library/topic-of-the-week/422-kharchuvannya-i-pidgodovuvannya-kozuli>
- [3] Енциклопедія мігруючих видів диких тварин України / під загальною редакцією к.б.н., с.н.с. А.М. Полуди .– Київ, 2018. – 694 с.: іл. ISBN 978-966-02-9160-7